



Andreja Perkovič,
OŠ Gustava Šiliha Laporje

Pripoved ob neurejenem nizu slik v 2. razredu

IZVLEČEK: Predstavljen je primer načrtovanja in izvedbe učnega sklopa pri pouku slovenščine v drugem razredu. Izvedbo smo načrtovale tri učiteljice iz treh različnih šol, kar je delo olajšalo, hkrati pa nudilo različne poglede na izbiro/potek aktivnosti in metod ter oblik dela. Ob pripravi učnega sklopa smo se osredotočile na načela formativnega spremljanja napredka pri učencih. Da bi bili v proces aktivno vključeni vsi učenci, smo v vseh korakih učnega procesa načrtovale možnost izbire dejavnosti, torej poti, po kateri bodo prišli do cilja – zapis pripovedi. Natančno smo oblikovali namene učenja in kriterije uspešnosti. Izkazalo se je, da imajo učenci največ težav zaradi skromnega besedišča, zato je bilo veliko ur namenjenih bogatenju besednega zaklada. Postopoma so učenci zbirali dokaze o svojem napredku. Dokazi niso bili samo zapisi pripovedi, pač pa tudi različni delovni listi in uspešno sestavljene/opravljenе besedne igre. Za učitelja je pogosto največji izziv, kje najti ure za realizacijo vseh načrtovanih aktivnosti. Rešitev smo iskale v medpredmetnem povezovanju.

Ključne besede: slovenščina, pripoved, načrtovanje, samovrednotenje, vrstniška povratna informacija

Writing a Story with Unarranged Pictures in Second Grade

Abstract: The article presents an example of planning and executing the learning material in second grade Slovenian class. Three teachers from three different schools planned the execution, which made the work easier while also providing different perspectives of the choices/execution of the activities, methods and forms of work. In preparing the learning material, we focused on the formative monitoring principles for student progress. To actively include all students in the process, we envisioned the possibility of choosing the activities in all steps of the learning process, i.e. the path to reach their goal – writing a story. We formulated with precision the learning objectives and success criteria. We found that students have most difficulty because their vocabulary is limited, therefore many classes were planned around broadening their vocabulary. Gradually, students began to see evidence of their progress, not only in the form of stories but also various worksheets and successfully completed wordplays. Often, one of the teachers' biggest challenges is to find enough hours to implement all the planned activities. We found the solution in cross-curricular connections.

Keywords: Slovenian, story, planning, self-assessment, peer feedback





Slika 1: Prednosti timskega sodelovanja.

Načrtovanje učnega sklopa

Načrtovanja učnega sklopa *Pripoved ob neurejenem nizu slik* smo se učiteljice lotile tako, da smo si zastavile štiri ključna vprašanja: kaj bodo učenci ob koncu sklopa znali, zmogli narediti; kako bomo vedeli, da so prišli do cilja; do kam na poti do cilja so prišli in kako bomo prišli do cilja. V podporo pri odgovorih na vsa vprašanja nam je bil Učni načrt za slovenščino, ki natančno opredeljuje učne cilje in standarde znanja. Iz teh smo izpeljale namene učenja in kriterije uspešnosti za učitelja. V času izvedbe so nastali tudi nameni učenja in kriteriji uspešnosti, ki smo jih oblikovali skupaj z učenci v njim razumljivem jeziku. Nato smo načrtovale dejavnosti, ki bodo služile tudi kot dokazi o učenčevem napredku. Pri tem je zelo pomembno, da so dokazi merljivi in res pokažejo, kako učenec napreduje. Glede na postavljene kriterije smo načrtovale različne načine za podajanje povratne informacije učencem in učitelju.

Med operativnimi cilji za področje jezika je v Učnem načrtu opredeljen cilj: sistematično razvijajo branje z razumevanjem in pisanjem preprostih besedil. V sklop tega cilja sodi, da pišejo polvezana besedila, npr. pripoved ob neurejenem nizu slik, besedilo določene vrste ob prebranem zgledu (Učni načrt, 2011, str. 10)¹. V razdelku Vsebine najdemo med vrstami besedil za pisanje tudi besedila o sebi, svojem okolju, o tem, kar so učenci doživeli/videli/ slišali (Učni načrt, 2011, str. 13).

V vsakdanjem pogovoru z učenci učitelji po navadi uporabljamo izraz zgodba in le redko pripoved. Kateri termin je ustrezen? Po raziskovanju različnih virov smo

ugotovile, da sta oba termina na tej stopnji še dopustna za uporabo. Zgodba je, kar kdo pripoveduje o resničnih ali izmišljenih dogodkih, povezanih v celoto. Pripoved je navadno prozno besedilo, ki sporoča potek dogajanja (Žagar, 1992).



Slika 2: Pripoved.



Slika 3: Na kaj bomo pozorni.

¹ Učni sklop je bil izveden v šolskem letu 2018/2019, ko je še veljal Učni načrt iz leta 2011. Se pa ta cilj pojavi tudi v Učnem načrtu iz leta 2018, na strani 10.

Izvajanje dejavnosti v razredu

Generacijo učencev, ki jo letos poučujemo, spremljamo že drugo leto. Zato smo kot učiteljice imele dober uvid, kaj učenci že zmorejo in kje imajo težave. Pri vseh generacijah se je izkazalo, da je njihovo šibko področje besedišče. Učenci le stežka ubesediijo svoje razmišljanje, zapisane povedi so skromne, večkrat nesmiselne. Dejavnosti, s katerimi smo bogatile besedišče otrok, so potekale vse leto kontinuirano, večkrat na teden, saj se zavedamo, da enkratna vaja ob posameznih priložnostih ni dovolj za napredek.

Opažamo tudi, da je vedno več težav pri pravilni izgovarjavi, zato so učenci načrtno izvajali vaje za razgibavanje govornega aparata. Pred vsako aktivnostjo, ko so morali učenci veliko govoriti, smo izvedli nekaj vaj. Učenci so najraje izvajali vajo žvečilni gumi. Dejavnost poteka tako, da učiteljica učencem razdeli namišljene žvečilne gumije, ki jih istočasno dajo v usta in žvečijo. Žvečijo »na veliko«, tako da odpirajo usta, naredijo balon, zopet žvečijo, balon počí, z jezikom obrišejo žvečilni gumi z obraza in zopet žvečijo ... na koncu žvečilni gumi pospravijo v žep.



Slika 4: Vaja za razgibavanje govornega aparata žvečilni gumi.

Dejavnosti za bogatenje besedišča

Bogatenje besedišča je potekalo preko številnih iger in nalog. Učenci so imeli na voljo vedno več iger/nalog, tako da so lahko sami izbirali, katero bodo izvedli. Izvajali so jih samostojno, v dvojicah ali v manjših skupinah. Naj jih naštejemo samo nekaj:

- ime, priimek, žival, rastlina,
- škatla besed,
- razrezane povedi,
- prepovedana črka,
- hop,
- križem kražem,
- zgodba z vsiljivcem,

- Activity – ugani mojo besedo,
- bralno kolo,
- jaz imam, kdo ima ...,
- branje slikopisa z dopolnjevanjem,
- Frepy – spletni portal ...

Ideje za dejavnosti smo povzemali iz projekta Frepy (2009) in bloga 5re (2011) Skozi igro se učimo.

ŠKATLA BESED

V škatlo besed skozi vse leto dajemo listke z besedami, povezanimi z učnimi sklopi, ki jih obravnavamo. Dodamo še nekaj oseb, živali, pridevnikov ... Učenci izvlečejo tri listke in poskusijo sestaviti smiselno poved, v nadaljevanju zanimivo zgodbo.



Slika 5: Ime, priimek ...

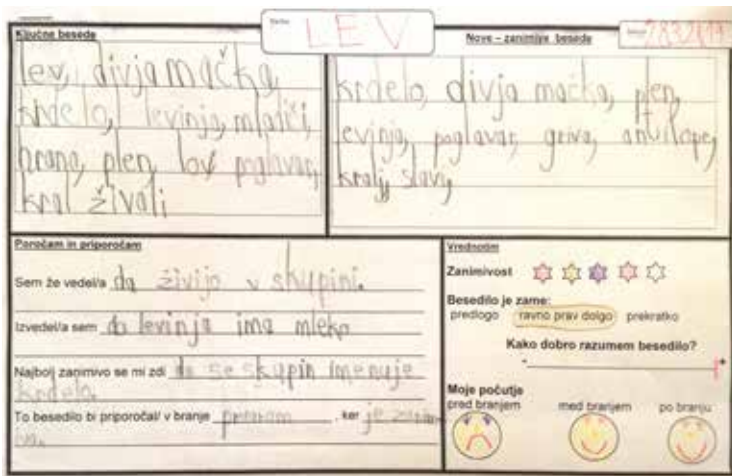
BRALNO KOLO

Sestavljeno je iz treh ali štirih krogov, ki se manjšajo. Speti so z razcepko, da se lahko vrtijo. Na prvem krogu (najmanjšem) so napisane osebe, živali, rastline, na drugem, kaj delajo, na tretjem, kje so (kraji/prostori), na četrtem, ki ga dodamo, ko so učenci spretnejši, so zapisani predmeti, vremenska stanja ... Kroge zavrtijo in poskusijo sestaviti smiselno poved, kasneje zgodbo.



Slika 6: Bralno kolo.

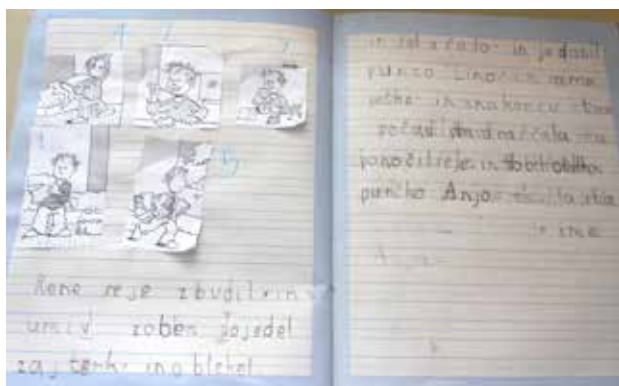
Naloge za pridobivanje besedišča so izhajale in se povezovale tudi z ostalimi predmeti. Učenci so pri spoznavanju okolja spoznavali različne živali, brali različno literaturo in iz nje izluščili pomembne podatke o izbrani živali, vezani na določen življenjski prostor. V sklopu te naloge so se srečali tudi z nekaterimi strokovnimi izrazi, ki smo jih skupaj razložili.



Slika 7: Bralna naloga.

Izbira slikovnega gradiva

Preden se lotimo pisanja pripovedi, je dobro vedeti, da učenci najlažje pišejo o nečem/o temi, kar je pri njih pustilo močan vtis, torej jih je presenetilo, prestrašilo ali je bilo nekaj povsem novega. V primeru, ko gre za pisanje ob neurejenem nizu slik, je bilo treba razmisliti še o tem, kje poiskati slike, presoditi, katere slike so najprimernejše. Izbrale smo tri različne možnosti. Vse tri so bile med učenci dobro sprejete. Prva možnost so bile slike iz učbenika, revij, spleta, ki v zaporedju tvorijo zgodbo. Pri izbiri je priporočljivo, da se izberejo črno-bele/risane slike. Druga možnost je izbor fotografij, ki prikazujejo dogajanje, npr. fotografirate športnega dne, kulturne prireditve, projekta ... Tretja možnost pa je ideja, da učenci sami narišejo slike po določenem



Sliki 8 a in b: Možnosti slikovnega gradiva.

dogodku in kasneje pišejo ob njih. Motivacijsko še boljša pa je možnost, da učenci višjih razredov ali paralelke rišejo za sošolce, ki pišejo pripoved ob njihovih slikah.

Oblikovanje osnutka besedila – ubesediljenje

Učencem smo po vseh vajah za bogatenje besedišča in utrjevanja pravopisnih pravil ponudile različne slike, ki so prikazovale potek dogajanja. Sami so lahko izbrali, katere so jih najbolj pritegnile. Njihova naloga je bila, da slike razvrstijo v pravilnem zaporedju in napišejo zgodbo. Po zaključnem delu so dobili učiteljevo povratno informacijo glede pravopisa in pravilnosti zapisa. Vsebine pripovedi še nismo vrednotili. Učenci so v veliki večini pravilno razvrstili slike in zgodbi dali ustrezen naslov. Vpogled v zapis besedil pa je pokazal, da je pri večini učencev šlo zgolj za opis slik.

Nadgradnja prvega zapisa

Sledila sta pogovor in predstavitev zapisov, iz katerih smo ugotovili, da ima zgodba običajno posamezne dele, ki smo jih poimenovali uvod, jedro in zaključek. Ponudili smo jim štiri različne možnosti, kako lahko ločijo dele besedila pri zapisu pripovedi:

- vsak del napišejo na svoj list,
- dele ločijo z vmesno črto,
- dele ločijo z izpuščeno vrstico,
- dele označijo s simboli (izbrali smo like).

Da so členitev besedila lažje razumeli, smo brali znane zgodbe, ki smo jih razrezali ter sestavili v pravilno zaporedje, nato pa členili na dele (uvod, jedro, zaključek), ki so jih postavljali na barvne podlage. Pregledali smo pravilnost razvrstitve in se pogovorili, kaj zapišemo v uvodu, kaj v jedru in kakšen naj bo zaključek.





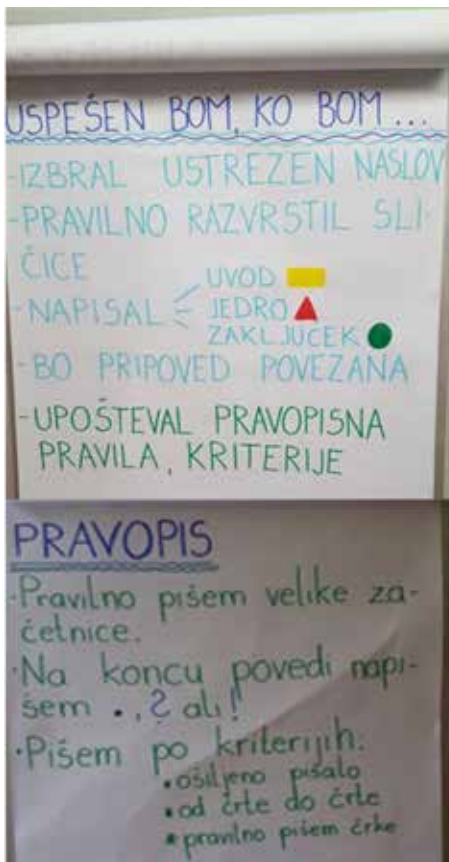
Slika 9: Zgodba ima uvod, jedro in zaključek.

Na kaj si moral pri pisanju pripovedi posebej paziti?	Kaj ti je pri pisanju pripovedi bilo najtežje?	Kaj ti je pri pisanju pripovedi bilo enostavno?	Zakaj je potrebno znati dobro pisati?
Če bi bil učitelj, o čem bi ti dal pisati svojim učencem?	Kako si se pripravil na pisanje pripovedi?	O čem si pisal v uvodu svoje pripovedi? Preberi nam!	O čem si pisal v jedru svoje pripovedi? Preberi nam!
O čem si pisal v zaključku svoje pripovedi? Preberi nam!	Kaj bi v svoji pripovedi popravil, izboljšal? Kako boš to naredil?	Kakšen je naslov tvoje pripovedi?	Kako bi obogatil poved? (učiteljica iz učenceve pripovedi izbere eno poved)

Slika 11: Vprašanja za pomoč.

Kriteriji uspešnosti

Ob pogovorih o zgodbah, ki so jih popravili in dopolnili glede na novo znanje, smo izpeljali kriterije uspešnosti. Kdaj bo naša zgodba dobro napisana? Učenci so sami postavljali kriterije, ki smo jih zapisali na plakat. Učenci so povedali, da radi berejo zgodbe, ki so zanimive. Med kriterije uspešnosti smo še dodali zanimivost.



Slika 10: Kriteriji uspešnosti.

Vrednotim pisanje zgodbe

Napisal sem ustrezen naslov.

Zgodbo sem razdelil na uvod, jedro in zaključek.

Moja zgodba je zanimiva

(osebam sem dal imena, zapisal sem nekaj smešnega, žalostnega ...)

Pišem velike začetnice (ime, prilimek, kraj) in končna ločila.

Pisal sem čitljivo (prave poteze črk, od črte do črte, estetsko).

Zgodba bo dobro napisana, ko bom...

- napisal **NASLOV**.
- Zgodbo razdelil na **UVOD**, **JEDRO** in **ZAKLJUČEK** (vmes izpustim vrstico).
- napisal **ZANIMIVO** pripoved (dam imena, veseli, žalostni dogodki ...).
- upošteval **VELIKO ZAČETNICO** in **KONČNA LOČILA** (pika).
- pisal **ČITLJIVO** (od črte do črte, pravilne poteze črk).

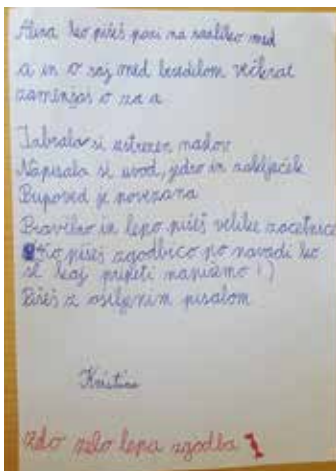
Samovrednotenje, vrstniško vrednotenje in povratna informacija

Po postavljenih kriterijih uspešnosti so imeli učenci možnost pisati pripoved še večkrat.

Pisali so fotozgodbo o zaključku bralne značke in kulturnega dne ter zgodbe ob slikah, ki so jih narisali tretješolci. Pripovedi so sproti dopolnjevali glede na

povratno informacijo sošolcev, učencev višjega razreda in učitelja. Učenci so povratne informacije zelo dobro sprejeli. Pomenile so dodatno motivacijo za popravljane in dopolnjevanje zapisanih zgodb. Pri tem so vse povratne informacije izhajale iz kriterijev uspešnosti.

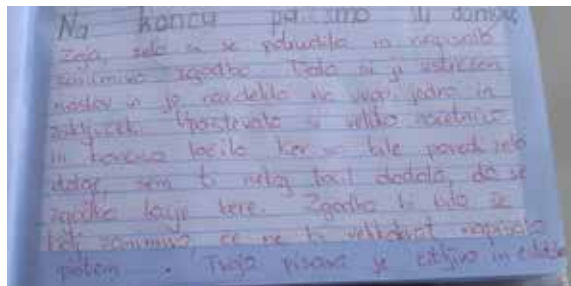
Pomemben element, ki učitelju pokaže, da je učenec napredoval, je razumevanje in upoštevanje kriterijev pri samovrednotenju. Želimo namreč, da se učenci zavedajo svojega dela in ga znajo vrednotiti glede na zastavljene kriterije. Vrednotenje smo nadgradili še z vrstniško povratno informacijo znotraj razreda in povratno informacijo učencev tretješolcev. Seveda pa je ključnega pomena učiteljeva povratna informacija. Učencem so v pomoč pri vrednotenju in podajanju povratne informacije tudi različna vprašanja. Sami so se odločili, na koliko vprašanj bodo odgovorili.



Slika 12 a: Zapis učenke



Slika 12 b: Pogovor



Slika 12 č: Vrstniška povratna informacija

Vrednotim pisanje zgodbe	
Napisal sem ustrezen naslov.	
Zgodbo sem razdelil na uvod, jedro in zaključek.	
Moja zgodba je zanimiva (osebno sem dal imena, zapisal sem nekaj smešnega, žalostnega ...)	
Pišem velike začetnice (ime, priimek, kraj) in končna ločila.	
Pisal sem čitljivo (prave poteze črk, od črte do črte, estetsko).	

Slika 12 c: Vrednotenje

Sklep

Na podlagi vrednotenja izdelkov smo ugotovili, da je večina učencev v procesu pisanja pripovedi ob nizu slik vidno napredovala. Le nekaj učencev pa ni osvojilo cilja, saj so ostali na nivoju opisa slik.

Učenci so povedali, da jim je bil način dela všeč. Večini ni bilo težko večkrat popraviti iste zgodbe. Dodano vrednost v procesu učenja je dalo medgeneracijsko učenje, sodelovanje med učenci drugega in tretjega razreda. Potrdilo se je tudi dejstvo, da učenci najlažje in najbolj ustvarjalno pišejo o dogajanju, ki so jih doživeli ali jim ga predstavijo vrstniki in ki so jim blizu. Učiteljice, ki smo načrtovale učni sklop (Barbara Oder, OŠ Kajetana Koviča Poljčane; Andreja Žinko, OŠ Ivanjkovci in Andreja Perkovič, OŠ Gustava Šiliha Laporje), smo ugotavljale, koliko prednosti ima skupno načrtovanje. Skozi ves proces smo razmišljale in izmenjevale mnenja o napredku, dejavnostih, ki bi jih bilo še smotrno vključiti ... Vsaka je na učni sklop pogledal s svojega zornega kota in z zornega kota učencev, ki jih je poučevala. Priprava na učni sklop je bila pri vseh enaka, a so bile poti učencev do istega cilja zelo različne. Tako smo s pomočjo skupnega načrtovanja, izmenjave mnenj in izkušenj ter skupnih pogovorov vse osebno in strokovno rastle.

Viri

Blog 5ra (2014). *Skrozi igro se učimo*. Pridobljeno 11. 11. 2019 s <https://igramose.blogspot.com/p/jezikovne-igre.html?m=0>.

Comenius (2009). *Projekt Frepy: Otrokom prijazni materiali za razvijanje jezikovnih sposobnosti*. Pridobljeno 11. 11. 2019 s http://www.frepy.eu/part_si.html.

Nolimal, F. in Novaković, T. (2013). *Bralna pismenost v vrtcu in šoli. Teoretska izhodišča in empirične ugotovitve*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 11. 11. 2019 s <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/Bralna%20pismenost%20v%20vrtcu%20in%20šoli%20Teoreticna%20izhodišca%20in%20Empiricne%20ugotovitve/files/assets/common/downloads/publication.pdf>.

Poznanovič Jezeršek, M. idr. (2011). *Program osnovna šola. Učni načrt. Slovenščina*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 11. 11. 2019 s http://mizs.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf.

Žagar, F. (1992). *Šolske besedilne vrste*. Maribor: Obzorja.

